
CoronArt – Művészet a korona idején

Császár Lilla

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar Vizuális Nevelési Tanszék

---

Absztrakt

A koronavírus-járvány globális traumája és megpróbáltatásai közé pozitív tapasztalatok is vegyültek, melyek generációs szinteken, és azokat átívelően is élményközösséggé formáltak minket. Felértékelődött mindaz, ami otthonunk falai között feltölt, élményt és erőt ad, emlékeket idéz, érzelmeket kelt, az elszigeteltségben is összekapcsol. Azaz, például fontosabbá vált a művészet. Nyilvánvalóvá vált a művészetek megkérdőjelezhetetlen, nélkülözhetetlen, egyenesen létfontosságú szerepe, a kényszerpihenőt aktív alkotóidővé formáló, egyúttal a mindennapi életből kimutató, eszképpista gyakorlata, ami segíthet elemelkedni az izoláltság és bizonytalanság szorongató valóságából, a krízisen való túljutásban is. Az elmúlt időszak számos kreatív és találékony módot és formát, új lehetőségeket és megoldásokat hozott mind az intézmények, mind a művészek és a közönség részéről, valamint a művészeti oktatás-nevelés területén is. Az írás ezekből válogatva színes, változatos, részleteiben és összefüggéseiben is sokrétű képet ad a közelmúlt művészeti jelenségeiről, reflexióiról.

Kulcsszavak: CoronArt, Covid Art, Art Challenge

1. kép

Jan Miense Molenaer: Női képmás 1635 – parafrázis, 2020

<https://www.instagram.com/szepmuveszeti/?hl=hu>

A közvetlen emberi, családi tragédiákon túl a járványhelyzet súlyos gazdasági, társadalmi és kulturális hatásai, utóhatásai és talán hosszú távú következményei, eltérő módon és mértékben, de mindannyiunk életét érintik.

A vírushelyzet sajátos paradoxonok sorát idézi elő, illetve hozza felszínre, az izoláció és a globalizáció, a szeparáció (*social distancing*) és a szolidaritás, az önálló stratégia és az együttműködés kettősségét és dilemmáit, melyekhez a kényszerű bezárás és bezárkózás következtében felerősödött online jelenlét további ellentmondásai társulnak, mint a home és office, a privát és publikus, a magánszféra és a nyilvánosság, a részvétel és a kívülmaradás, a munka és a kikapcsolódás egymásba érő, összemosódó színterei, fel- és megoldandó dichotómiái.

Miközben számos kutatás igazolja, hogy az izoláció, a szociális élet és a társas kapcsolatok hiánya általános jóllétünk egyik legnagyobb veszélyfaktora, amely mentális és fizikai egészségünkre egyaránt káros hatású, most éppen a távolságtartás és elszigetelődés jelenti egészségünk megőrzésének esélyét.

A sajátos helyzetben és megváltozott társadalmi megítélésben az online világra visszahúzódó fiatalok korábban kritizált, aggasztó életmódja igazoltá, társadalmilag jóváhagyott, sőt elvárt, értékelt magatartásformává, normává vált. Ugyanakkor a kényszerű izoláció az egyébként online világban szocializálódott fiatalokban is tudatosíthatja a személyes jelenlét jelentőségét és felerősítheti hiányát, vágyát, értékét.

A koronavírusjárvány globális traumájáról, egyes kutatók mint generációképző tényezőről, következményeként pedig az X, Y, és Z-generációk után szemünk előtt formálódó új generáció létrejöttéről, V-generációról, azaz vírusgenerációról (Szabó, 2020), (*Generation C – Generation Covid, Generation Corona*, Yancey-Bragg, 2020), vagy quarantineens, azaz „karantinik” nemzedékéről (D. Kovács, 2020) beszélnek. Mások a Z-generáció elkülönülését, identitását tovább erősítő hatását hangsúlyozzák, és azon belül a klímakrízis szintén bizonytalansággal és szorongással járó globális traumája következtében formálódó Q mint Qlíma csoport mellett egy Q mint Quarantén csoport formálódását feltételezik (Fekete & Nagy, 2020). Ugyan még nehéz lenne messzemenő következtetéseket levonni a jelenségről és hosszú távú következményeiről, biztosan állítható, hogy a közösen átélt traumaélmény generációs szinteken, de azokon átívelően is élményközösséggé formál minket.

Az elmúlt időszak megpróbáltatásai közé pozitív közös élmények is gyűlnek. Felértékelődött mindaz, ami otthonunk falai között feltölt, élményt és erőt ad, emlékeket idéz, érzelmeket kelt. Fontosabbá vált a művészet. A karantén egyértelműen pozitív tapasztalata és hozadéka sokunk számára a művészetekkel, szöveggel, képpel, filmmel, zenével való intenzívebb kapcsolat.

Válsághelyzetben, a túlélési gondok közepette – gondolhatjuk, sajnos némiképp joggal – a művészet és a művészek sorsa háttérbe szorul, és a vírusjárvány okozta kényszerszünet valóban súlyosan és tartósan megnehezítette

a művészek helyzetét, művészeti rendezvények, intézmények, múzeumok, galériák működését. Ugyanakkor épp a krízisben válik nyilvánvalóvá a művészetek megkérdőjelezhetetlen, nélkülözhetetlen, egyenesen létfontosságú szerepe, alkotás és befogadás egyúttal a mindennapi életből kimutató, eszképpista gyakorlata, ami segíthet elemelkedni az elszigeteltség és bizonytalanság szorongató valóságából, a krízisen való túljutásban.

A művészekkel és művekkel való élő találkozásokat, kiállításokat, koncerteket, színházban való személyes fizikai jelenlétet nem lehet pótolni online megnyilatkozásokban, sőt ennek jelentősége és igénye még inkább felerősödik az idő múlásával, ahogy feltehetően a közvetlen érzékelés, taktilitás, a megfogható és alakítható matéria, a kézművesség is felértékelődik majd a kényszerpályát követően nemcsak a művészetben, de a vizuális nevelésben is. A jelenlegi korlátozott helyzetben élményeink átdigitalizálódása mégis számos kreatív és találékony módot és formát, új lehetőségeket és megoldásokat hozott mind az intézmények, mind a művészek és a közönség részéről, valamint a művészeti oktatás-nevelés területén is.

Az alábbi válogatás, néhány kiragadott, jellegzetes és egyedi példával nyilván nem lehet teljes, mégis színes, változatos, részleteiben és összefüggéseiben is sokrétű képet adhat a közelmúlt művészeti jelenségeiről, reflexióiról.

Az eszképpizmus egyik legjellemzőbb módjává az online múzeumlátogatások és galériaséták váltak, lehetővé téve számunkra, hogy legalább virtuálisan kiléphessünk szobafogságunkból és akár bebarangoljuk a világ múzeumait és galériáit, mint a New York-i Solomon R. Guggenheim Múzeum és a Modern Művészetek Múzeuma (MoMA), a londoni British Múzeum és a Tate Modern vagy a Courtauld Galéria, a párizsi Louvre vagy a Musée d'Orsay, az amszterdami Rijksmuseum vagy a Van Gogh Múzeum, a Vatikáni Múzeum, a firenzei Uffizi Galéria és a budapesti Szépművészeti Múzeum.

Gyűjteményük online bemutatása mellett a múzeumok és galériák szerte a világon számos eredeti ötlettel, műtárgyaik sajátos szempontú válogatásával és tárlatvezetésével, különös, szokatlan és humoros programmal és promócióval hívják fel magukra a figyelmet, amelyek aztán a közösségi médiában terjedve hatásos vírusmarketingként is működnek.

Különleges és méltán népszerű „tárlatvezetés” például a korábban a Magyar Nemzeti Galériában, újabban a Szépművészetiben évről évre megrendezett összművészeti eseménysorozat, a Textúra, amelyre kortárs írókat kérnek fel, hogy írjanak novellát, színdarabot a múzeum gyűjteményének egy-egy inspiráló, kiemelt alkotásáról, amelyet aztán színészek adnak elő a múzeum és az eredeti mű terében. A hatodik Textúra előadásai online stream-en keresztül is elérhetőek¹. (2–4. kép²)

¹ <https://www.szepmuveszeti.hu/textura-stream/>

² Papageno <https://papageno.hu/featured/2020/11/szineszek-a-muzeumban-online-folytato-dik-a-textura/>

2. kép

Harag Anita: Back to Cairo.

Műalkotás: Ízisz siratószobra. Előadja: Péterfy Bori

3. kép

Lövetei Lázár László: Majomszózat

Műalkotás: Id. Jan Brueghel: Paradicsomi táj bűnbeeséssel. Előadja: Keresztes Tamás

4. kép

Berta Ádám: Múzsza vagyok.

Műalkotás: Michele Pannonio: Thalia múzsza (1456–1457). Előadja: Czakó Julianna

A párizsi Louvre Beyoncé és Jay-Z a múzeumban forgatott Apešhit című videóklipje alapján 90 perces audioguide tárlatvezetéseket kínál, 17 állomással (többek között a szamothrakéi Niké, a milói Vénusz, Leonardo da Vinci Mona Lisa-ja, Paolo Veronese Kánai menyegzője, Jacques-Louis David Madame Recamier-je és Napóleon koronázása, Théodore Géricault a Medúza tutaja, Marie-Guillemine Benoist Egy néger nő portréja) érintve a videóklipben látható műalkotásokat³. (5–6. kép)

5. kép

Beyoncé és Jay-Z a Louvre-ban

(<https://marieclaire.hu/kultura/2018/07/14/a-louvre-specialis-tarlatvezetest-tart-beyonce-es-jay-z-klip-je-alapjan/>)

6. kép

Tárlatvezetés a Louvre-ban

<https://www.louvre.fr/en/routes/jay-z-and-beyonce-louvre>

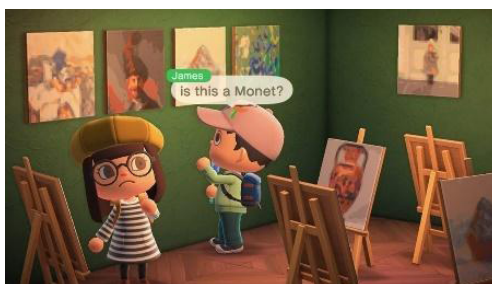

A Los Angeles-i J. Paul Getty Múzeum a Nintendoval és a közösségi médiával karöltve játékos ötletével népszerűsíti gazdag gyűjteményét, és egyúttal szélesíti közönségét. A Nintendo népszerű Animal Crossing: New Horizons játékszoftverének Art Generátorával a játékosok műalkotásokat választhatnak a Getty-kollekcióból és QR-kód beolvasásával importálhatják azokat a játékba. A játék és a múzeum felhívásának eleget téve aztán a @gettymuseum taggel és az #ACArtGenerator hashtaggel osztják meg képernyőképeiket a közösségi platformokon. (7–9. kép)

³ <https://www.louvre.fr/en/routes/jay-z-and-beyonce-louvre>

7–9. kép*Animal Crossing Art Generator*

<https://www.contagious.com/news-and-views/getty-museum-works-on-loan-in-animal-crossing-contagious-campaign-of-the-week>

Nagy sikert arattak a chicagói Shedd Aquarium múzeumjáró pingvinjei is, többek közt Wellington, valamint Izzy és Darwin pingvinpár, akiknek múzeumi kalandjait a közösségi médiában közzétett kisfilmeken követhetjük nyomon. (10–11. kép)

10. kép

Múzeumlátogató pingvinek a chicagói Shedd Aquariumban

Youtube <https://www.youtube.com/watch?v=wMjnTLLSwT8>

11. kép

Wellington a chicagói Shedd Aquariumban

Youtube <https://www.youtube.com/watch?v=OAEu8DPq2-Y>

Egy Londonban élő olasz házaspár, Filippo Lorenzin, a londoni Victoria és Albert Múzeum független kurátora és Marianna Benetti képzőművész, író kényszerpihenőjükben aprólékosan, kézzel készített miniatűr művészeti galériát építettek futóegereik, Pandoro és Tiramisu számára. A minigalériában tábla figyelmezteti a látogatókat, hogy semmit ne rágianak meg. Eredeti ötletük pozitív fogadtatása beváltotta az alkotók hozzá fűzött reményeit, hogy felidézzék az emberekben múzeumi élményeiket és talán arra is ösztönzi őket, hogy ezekben a bizonytalan időkben támogassák a múzeumot és más nehéz helyzetben lévő művészeti intézményeket. (12–13. kép)

12–13. kép

Művésztelvező futóegerek, Pandoro és Tiramisu

Pandoro & Tiramisu https://www.instagram.com/pandoro_tiramisu_gerbils/

Múzeumok, aukciósházak, galériák, illetve maguk a művészek is – akár egyénileg, akár csoportosan – a promóció, a művészeti ismeretterjesztés szolgálatában, a közönségükkel való kapcsolat fenntartására, sőt akár a korábbi célközönség bővülését is előidézve online művészeti felhívásokat és kihívásokat tettek közzé, melyek mémként vagy mint egy újabb, rendkívül gyors, ám sokkal ártalmatlanabb és barátságosabb vírusként terjedve érik el világszerte a „fertőzésre érzékenyebbeket”, felébresztve a játékos, kreatív elmét és alkotó szellemet.

A játékos *Art Challenge*-ek sora a holland Anneloes Officier kezdeményezésével indult a Tussen Kunst & Quarantaine instagram oldalon, amelyhez, népszerűsítve a kezdeményezést, világszerte több múzeum is csatlakozott, többek közt az amszterdami Rijksmuseum, a Los Angeles-i J. Paul Getty Múzeum, a New York-i Metropolitan Művészeti Múzeum és a budapesti Szépművészeti Múzeum is, felhívásaikkal korábban soha nem tapasztalt online boomot eredményezve. (14–19. kép)

A közösségi médiában rendkívüli gyorsasággal terjedő és tömegeket mozgósító kihívások otthon fellelhető anyagokból és hétköznapi tárgyakból híres műalkotások újraalkotására ösztönzik az online múzeumlátogatót, miközben egyúttal népszerűsítik gyűjteményüket.

14. kép

Jan Vermeer: Lány gyöngyfülbavalóval 1665 (Jenny Boot)

15. kép

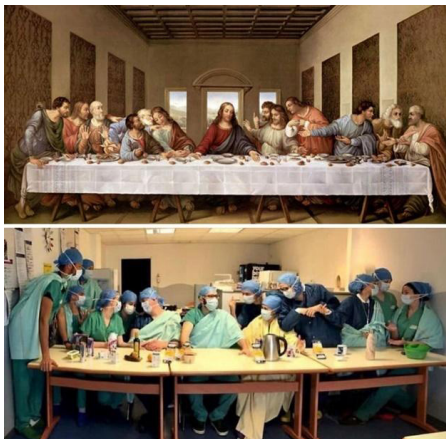
Edvard Munch: Sikoly 1893 (Laira Cruz)

16. kép

Leonardo da Vinci: *Utolsó vacsora* 1498
(Jeanne Rife)

17. kép

Pablo Picasso: *Guernica* 1937 (Susie Copp)

18. kép

Jan Vermeer van Delft: *Tejet öntő nő* 1658
(Alex Woollard)

19. kép

Alonso Sánchez Coello, *Ana de Mendoza de la Cerda, Princess of Éboli*, 16 sz. (Laura Belconde)

Boredpanda <https://www.boredpanda.com/recreation-art-quarantine-tussenkunst-quarantaine/>

A Szépművészeti Múzeum *Legyél te is műalkotás!* (20–21. kép) felhívása így szólt: „*Elő a rongyosládával, csellóval, seprűvel, dédnagymama nyakékjével, baba- és plüss-gyűjteménnyel, karanténban vesztglő családtagokkal, házi kedvencekkel! Öltözz be és játszd el, hogy Te vagy a műalkotás! Szelfizz, fotózz, a képet dobd fel Instára! Használd a #legyelteismualkotas hashtaget és a @szepmuveszeti taget!*”⁴

⁴ <https://www.szepmuveszeti.hu/legyel-te-is-mualkotas>

20. kép

Jüri Arrak: *Repülő* 1983 (Szentés Réka)

Szépművészeti Múzeum <https://www.szepmuveszeti.hu/legyel-te-is-mualkotas/>

21. kép

Szent Notburga 18. sz. (Páncsics Edina)

A *Coronartbalance Art Challenge* Catherine White, Montrealban élő rendező, forgatókönyvíró és művészeti vezető felhívására/kihívására indult hódító útjára az internetes köztérben. Alapötletét a járványhelyzetben erősödő bizonytalanság szülte, lényege szobrok összeállítása a karantén adta lehetőségek közepette körülöttünk található mindennapi tárgyakkól, háztartási eszközökből és közben – szó szerinti és átvitt értelemben is – a balansz, az egyensúly megtalálása⁵.

22–23. kép

JC Garcia-Lavin

24–25. kép

Valentine Billette

Coronartbalance <https://www.instagram.com/explore/tags/coronartbalance/>

A pandémia, a krízishelyzet, a hónapokon át tartó bezártság nyilvánvalóan „begyűrűzik” az alkotóművészek munkáiba is, akik művészi érzékenységgel és megközelítéssel szemlélik a világot, reagálnak és próbálnak hatni rá a kifejezés eszközeivel művészetté formálva a hétköznapi valóság elemeit.

⁵ <https://www.instagram.com/explore/tags/coronartbalance>

2020 márciusában, a spanyolországi koronavírus-járvány legsúlyosabb időszakában három spanyol publicista (Irene Lorca, Emma Calvo és José Guerrero) kezdeményezésére létrejött a The Covid Art Museum az első online művészeti világmúzeum, amely a világ számos országából hozzáférhető felhőbe gyűjti a járványhelyzetre különféleképpen reagáló művészi megnyilvánulásokat, reflexiókat. (26–33. kép) Az instaláció az alkotók számára ingyenes művészeti kiállítási platform, másoknak a művészi kifejezéseken keresztül segít szembesülni, megérteni, elfogadni, megkönnyebbülni, feloldódni és az elszigeteltségben mégis megélni az összetartozás, összefogás érzését⁶.

26. kép*Pelle Cass: Congress Street***27. kép***Contanzo D' Angelo: Risvegli all' Italiana***28. kép***Santi P. Seoane: Summer 2021***29. kép***Simon Porte Jacquemus: „Lamour” Fashion Show***30. kép***Karman Verdi: Projection***31. kép***Nacho Tellado: Golf*

⁶ <https://www.instagram.com/covidartmuseum>

32. kép*Banksy: Bathroom during self isolation***33. kép***Banksy: Game Changer*

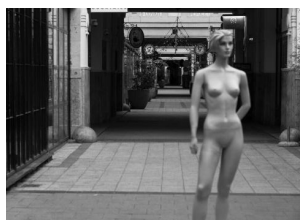
CAM The Covid Art Museum <https://www.instagram.com/covidartmuseum/>

A kortárs művészeti galériák egy része az online jelenlét mellett alternatív megoldásokat is keres, hogy valamelyest mégis megpróbálja covid-proof, azaz vírushelyzet-kompatibilisen visszaadni látogatóinak a fizikai térben műalkotások között bókálás, sétálgatás valódi kiállításélményét.

Ezt valószínűleg a kortárs alkotók munkáit bemutató Standby (Kérszenlé) című szabadtéri tárlat, melyet 2020 őszén két helyszínen is megrendeztek, a Kodály köröndnél, és később a MOM Kulturális Központ mellett. A reprodukciók háttérét adó kerítés a bezártság egyértelmű metaforája, egyúttal a kint és bent határán a nyitás, az átjutás és túljutás lehetőségét is magában foglalja. A kiállítás egyrészt figyelemfelhívó gesztus és kiállítás a nehéz helyzetbe került művészek mellett, másrészt körkép és karkép jelen világunk aktuális kérdéseire adott sokszínű, változatos alkotói válaszokból, reflexiókból. (34–36. kép)

34. kép*Gömör Tamás: Bulinegyed*

<https://www.facebook.com/Standby>

35. kép*Azbej Kristóf: Dear Doctor**A & B*

<https://artportal.hu/program/standby>

36. kép*Standby, MOMkult*

www.facebook.com/Standby

Kint és bent, nyitott és zárt határmezsgyéjén született a Kieselbach Galéria és Aukciósház tizenöt kortárs művész alkotásait bemutató kirakat-kiállítása.

„A képzőművészek számára természetes léthelyzet a magányban való alkotás, a műtermek falai most mégis másként határolják le a világot. Ebben a csendben új, különleges művek születnek, a korábbiak további jelentésrétegekkel bővülnek – megfogalmazzák a képzőművészet eszközeivel azt, amit elvesztettünk, és amit reméljük, mielőbb visszakapunk. Soha nem volt időket élünk. A jövő művészettörténetében bizonyára lesz egy külön fejezet, ami ennek az időszaknak a munkáit dolgozza fel” – olvasható a Kieselbach Galéria Kortársak Karanténban – Kirakat Kiállítás oldalán⁷.

Bár a galéria zárva van, a falakon sorakozó műveket a Falk Miksa utcai és a Szent István körüti nagy kirakatokon keresztül eredeti valójukban meg lehet nézni, de online is megtekinthető a tárlat. A kortárs képzőművészek alkotásai hol meditatívan, hol elbeszélőn, hol kedélyesen, máskor félelmet keltőn, érzékenységgel, humorral, komolyan vagy szatirikusan reflektálnak a jelenlegi ingatag léthelyzetre. (37–43. kép)

37–38. kép

DrMáriás: Müller Cecília nyugalomhipnózisával megmenti a hazát

40. kép

Weiler Péter: Közalkalmazott maratonja tengerkék napernyővel

39. kép

DrMáriás: Orbán Viktor megvédi Baby Yodát

41. kép

Czene Márta: Várakozás

⁷ <https://www.kieselbach.hu/kiallitas/kortarsak-karantenban-kirakat-kiallitas>

42. kép

Verebics Ágnes: Szőrmaszk

43. kép

Verebics Ágnes: Vírusdoktornő domina pincsível

A Zero Flash Show Független kortárs képzőművészeti kiállítás és vásár tovább vitte a tágas kiállítóterekben szabadon szemlélődve sétálgatás gondolatát és erősödő igényét. A szervezők 2020 őszén a Flash Show 0. eredetileg a közép-kelet-európai régió galériáiba tervezett, aztán némileg a lehetőségekhez igazított, végül tizenkét hazai és nemzetközi galéria tizenkét művészenek munkáiból összeállított programját budapesti, egyébként bezárt üzlethelyiségek, kulturális és vendéglátóhelyek kihasználatlan kirakatába installálták, lényegében a kereskedelmi marketing egyik legalapvetőbb eszközét a művészetközvetítés szolgálatába állítva. A kiállítást online katalógussal, és egy SoundCloudról elérhető audioguide-dal egészítették ki. Az egyes kirakatok egy-egy eredetileg egyéninek tervezett kiállítást helyettesítettek, mégis egyfajta tematikus szálként szötte át a művészek munkáit 2020 közös traumaélménye, amely ugyanakkor sokféle, egyéni reflexiót eredményezett, sokrétűen kifejezve a helyzet feszültségét, abszurditását, az elvonulás intimitását, letűnt és jelenlegi életünk kontrasztját. (44–47. kép) A belvárosi helyszínek (Gerbeaud Café, Toldi Club, Vitkovics Mihály utca 3-5., Király utca 27., Kecskeméti utca 14.) közötti bóklászás és „képvdászat” (ami egyébként felidézte a Mediawave fesztivál egy emlékezetes fotókiállítását, Győr kis utcáin sétálgatva a lakóházak ablakaiba elhelyezett képekkel) a limitált lehetőségek között valóban offline kikapcsolódást jelentett.

44. kép

Ada Zielinska: Homeoffice

45. kép

Borsos Lőrinc: Beszéd a forgószélből

46. kép

Péli Barna: Alles Good

47. kép

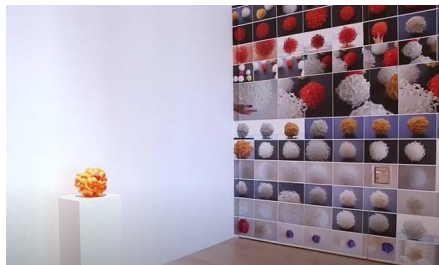
Selma Selman: Self portrait

artportal <https://artportal.hu/magazin/kirakatba-szamuozott-kortars-muveszet/>

A Covid19 koronavírus-témaként is megjelenik a művészeti színtéren, kurátori és alkotói koncepciókban. A megközelítések egy része tudomány és művészet közös nevezőjére, a vizualizációra épül.

A Ludwig Múzeum Rejtett mintázatok című, időközben átmenetileg bezárt kiállítása a világszerte elismert fizikus és hálózatkutató, Barabási Albert-László tudományos munkásságát vizualizációk, mesterséges intelligenciával létrehozott képek, 3D-nyomatással előállított adatszobrok formájában mutatja be- (48–49. kép) A kiállításon általánosságban is szerepet kapnak a vírusok, különböző modelleken keresztül szemléletesen bemutatva a biológiai és a számítógépes vírusok terjedésének hasonlóságát, de specifikusan a Covid19 is megjelenik, mindennapjainkra, kommunikációnkra, mozgásunkra gyakorolt hatásának vizualizációjával, például a New York-i emberek mozgásának hétköznapi rendszerében bekövetkezett változást követő animációban.

48. kép*Hálózati vizualizáció, BarabásiLab***49. kép***Hálózati vizualizáció, BarabásiLab*

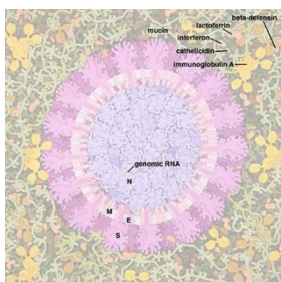
Ludwig Múzeum <https://www.ludwigmuseum.hu/kiallitas/barabasilab-rejtett-min-tazatok-halozati-gondolkodas-nyelve>

Művészet és tudomány kapcsolódik össze a következő három amerikai példában is. Molekuláris szerkezetek, vírusok és sejtreakciók ihlették David S. Goodsell akvarelljeit. A biológus kutató tudományos munkája során kezdett akvarellképeket festeni molekuláris struktúrák és interakciók vizualizálásához. A Covid19-vírus, és azt megelőzően más vírusok, mint a Sars, a HIV, az Ebola vagy az E.Coli szerkezetét is megfestette, elmondása szerint egyúttal azzal a céllal is, hogy ezáltal demisztifikálja és „arcot adjon a láthatatlan ellenségnek” (Vijayan, 2020). Dekoratív és népszerű munkái ugyanakkor művészeti gyűjteményekben, textilmintákban, posztereken, legutóbb pedig kifestő könyv lapjain is megjelentek. (50–53. kép)

50–51. kép

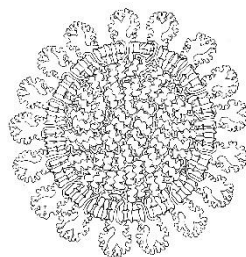
David S. Goodsell: Koronavírus

52. kép

SARS-CoV-2

53. kép

Kifestő

PDB101 <https://pdb101.rcsb.org/sci-art/goodsell-gallery>

Klari Reis 2013 óta naponta egy úgynevezett Petri-csésze festményt tesz közzé The Daily Dish blogján. (54–55. kép) Petri-csészékben epoxigyantához kevert festékporral és tintával készült festményeit szintén molekuláris szerkezetek, sejtmozgások és reakciók ihlették (Crohn-betegsége során saját sejtjei különféle gyógyszerekre adott válaszainak mikroszkopikus látványa indította sejtyszerű mikrovilágok alkotására).

54-55. kép:

Klari Reis: Petri-csésze festmények

KLARI <https://www.klariart.com/>

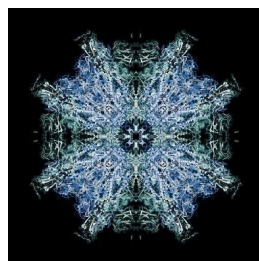
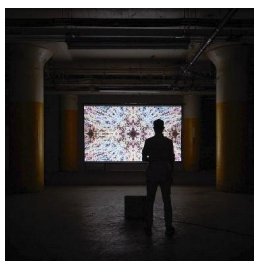
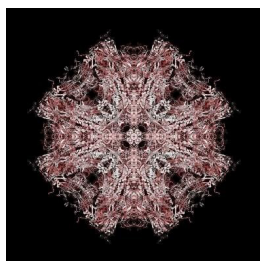
Laura Splan *Unraveling and Renatured* című projektjében a SARS-CoV-2-vírus és a vírus felületén található úgynevezett spike (tüske) fehérje számítógépes vizualizációjával készít animációkat és printeket. (56–58. kép) A vizualizációs szoftver alkalmazásával a koronavírus-tüskefehérje összehajtott szerkezeteinek, konformációinak kibontásával és újraalakításával kaleidoszkópszerű kompozíciókat, folyamatosan egymásba-játszó-formálódó hipnotikus animációkat hoz létre, közben felfejtve, összebogozva kulturális és biológiai, természetes és mesterséges, vészterhes és idillikus, pusztuló és újjászülető, félelmetes és lenyűgöző összefonódásait és komplikációit.

56–58. kép

Laura Splan: Unraveling and Renatured, videóinstallációk,

Biobat Art Space, Brooklyn Army Terminal, 2020

(Laura Splan <https://www.laurasplan.com/>)

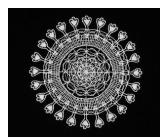

Doilies című projektjében csipketerítőket (számítógépes csipkeszobrokat) készít, melyek mintázatát a hagyományos természet inspirálta növényi motívumok helyett a vírusszerkezetek képezik, ütköztetve a boldog békeidők hangulatát, nosztalgikus és szívmengető érzések felidézését és a halálos vírussal kapcsolatos asszociációkat és félelemérzetet. (59–62. kép)

59–62. kép

Laura Splan: Csipketerítőik vírusszerkezetek alapján <https://www.laurasplan.com/>

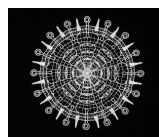
Doilies – Hepadna

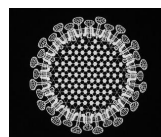
HIV

Influenza

Sars

Ahogy a történelem folyamán a nagy világjárványoknak, kolerának, spanyolnáthának, de legtöbbször az emberiség egyik legnagyobb ellenségének tartott pestisnek is állítottak emléket, a koronavírus-járvánnyal kapcsolatban is megszületett az emlékműállítás gondolata.

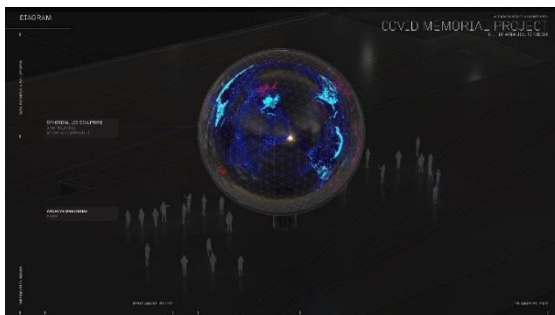
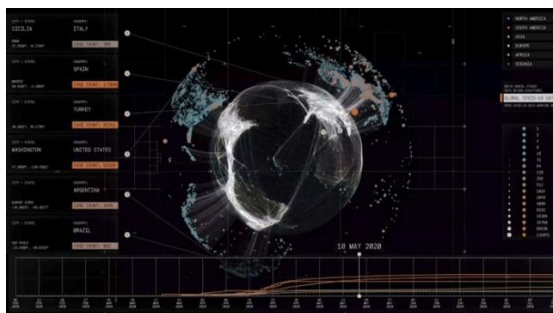
Refik Anadol török származású médiaművész munkáinak nyersanyagát a világban zajló jelenségek és folyamatok óriási adatállományai képezik, amelyből mesterséges intelligencia és számítógépes vizualizáció alkalmazásával épít újfajta „szobrokat”, óriásképernyőkön bemutatott vagy falakra, épületekre vetített lenyűgözően áradó-kavargó látványfolyamokat. A jelenségek és történések adatainak művészetté formálása emlékeink reinkarnációi, egyfajta kollektív emlékezet, modus memorandi.

A pandémia narratíváját is az adatok alakítják Anadol Memory Globe emlékművében, amelyet egy lassan forgó hat méter átmérőjű gömbként képzel el, a bolygó körüli légkörben lebegő led fényekkel vizualizálva a vírus időbeli és térbeli terjedését. (63–64. kép) Az emlékmű azonban a tanulságokra, a járvány során elkövetett hibákra, a dezinformáció következtében hiányos adatgyűjtésre, problémás adatkezelésre, precíz, megbízható adatarchívum létrehozásának fontosságára is felhívna a figyelmet (Bogost, 2020).

63–64. kép

Refik Anadol: Memory Globe

The Atlantic <https://www.theatlantic.com/technology/archive/2020/11/what-should-a-Covid19-memorial-be/617137/>

A koronavírus-járvány végét sajnos még nem láthatjuk, de reméljük és várjuk, mélyen átérezve azt a kísértést és vágyat, hogy minél előbb a történelem emlékműbe fogalmazott lezárt fejezeteként gondoljunk csak rá.

De addig is, míg eljön ez a várva várt idő, alkalmazkodva a mostani helyzethez, megpróbáljuk jelenlévő képzeleteinket és emlékeinket megragadni, megérteni, a járvány okozta kényszerhelyzetet nemcsak passzív elszennvedőként, hanem aktív alakítóként megélve és feldolgozva tanulni és hasznosítani a jelen tapasztalataiból.

A pandémia és a karantén komoly kihívások elé állította a művészeti oktatást is. Bár az elzártág, az alkotói magány nem idegen az alkotófolyamattól, a feltöltődéshez, az inspirációhoz, az egyéni koncepciók kiérleléséhez a művészet művelői is legtöbbször a közösségi létből, gondolatébresztő párbeszédéből, eszmecseréből merítkeznek. A művészeti képzések, kurzusok sajátja, sőt lételeme a műhelyjellegű együttgondolkodás, az alkotóműhely inspiratív atmoszférája, a tervezés-teremtés közösen átélt élménye, a kreativitások kölcsönössége, mindezek személyes, szakmai és pedagógiai hozadéka is gyakran túlmutat az iskolai feladatteljesítésen, az elvárt produktum létrejöttén.

Az internet, a digitális tér és kommunikáció már jó ideje meghatározó része a művészeti képzéseknek is, az újdonság és egyben kihívás is, hogy a vírushelyzet nyomán az oktatás kizárólagos színterévé vált, a bezártsággal egyúttal kikényszerítve a nyitottságot, a tanítási-tanulási folyamatról alkotott képünk további tágítását, a 21. század igényei és technológiai lehetőségei irányában.

A művészet tanítása és tanulása sokszereplős összetett folyamatának három főszereplője az oktató, a hallgató, klasszikus értelemben mester és tanítvány, valamint a közösség, amely korszerű pedagógiai szemléletben tanárt és diákokat egy műhely, egy interaktív és reflektív tanulóközösség együttműködő tagjaiként foglal magában. Ha a jelenléti oktatás közvetlen személyes kapcsolatait, a személyes jelenlét támogató biztonságát vagy a kollektív műterem hangulatát nem is pótolhatják, az internetes közösségi felületek, online tanítási-tanulási környezetek valamennyi tanár-diák, diák-diák relációban lehetővé teszik az interakciót és kollaborációt. A hangsúlyok és arányok módosulnak némiképp az új helyzetben, a tanár önálló alkotást, tanulást támogató iránymutató, motiváló, inspiráló mentor-tutor-katalizátor szerepkörei válnak hangsúlyosabbá, segítve a világháló mérhetetlen méretű és gazdagságú tudástárában való eligazodást, mérlegelést, az önálló feldolgozást, a problémafelismerő-feltáró-megoldó kreatív munkát. A szinte folyamatos elérhetőség pedig több időt és lehetőséget kínál az egyénre koncentrááló személyes konzultációkra, visszacsatolásokra. A kapott információk, instrukciók, impulzusok aztán saját ötletekké és tapasztalatokká transzformálódnak. Az ötlettől a tervezésen át a megvalósításig a vizuális alkotófolyamat fázisaiban írásbeli dokumentálása, a munkanaplók, koncepció-leírások a verbális modalitás hatékonyabb használatát kívánja meg, fejlesztve a kifejezőképes-

séget, az önreflexiót, az ötletek és intuíciók tudatos megfogalmazását és alkalmazását.

Felértékelődött, hiszen egyedülivé vált az online művészet- és kultúraforgasztás. A művészeti intézmények bezárása a korábban induló digitalizációs törekvéseket felgyorsította és kiszélesítette. Az interneten hozzáférhető múzeumi gyűjtemények, virtuális kiállítások és galériaséták hatásosan idézik fel a múzeumi miliót és a szemlélődés, felfedezés élményszerű megélését kínálják, egyre bővülő digitális anyagaikkal, múzeumpedagógiai tartalmaikkal pedig segítik a feldolgozást és megértést, ezáltal szerves és természetes részévé válva a művészeti, művészettörténeti tanulmányoknak. A művészeti szcena kivételes virtuális aktivitása soha nem tapasztalt elérhető közelségbe hozza a kortárs művészeti megnyilvánulásokat, aktuális kérdések és válaszok művészi aspektusait, amelyek a naprakész ismeretszerzésen és műélvezeten túl a válsághelyzet megértésében, feldolgozásában és leküzdésében is segíhetnek.

Ahogy a válság egyik lehetséges kezelési módja maga az alkotás is, a kényszerpihenő-időt alkotóidőként megélni, a lefojtott energiákat kreatív tevékenységekbe transzponálva felszabadítani, az eddig nem megélt világvárányal, szociális izoláltsággal terhelt időszak életérzéseit és szorongásait kifejezni, a bezártságon a gondolat szabadságával, a korlátozottságon a valóságból kiszakító víziókkal, elrugaskodott ötletekkel, és amikor lehet, humorral enyhíteni.

A koronavírus-járvány, velejáróival és következményeivel ezért akaratlanul, közvetlenül és közvetve is tematizálja a vizuális/művészeti kurzusokat, hatást gyakorol az alkotóra és a produktumra egyaránt, megjelenik a feladatokban és folyamatokban, sőt alkotói folyamatokat gerjeszthet, inspirálhat, hiszen mindnyájan részesei voltunk-vagyunk a történéseknek.

Ezt bizonyítja az alábbi sokszínű válogatás, amely az ELTE TÓK óvodapedagógus, tanító és vizuális kultúra tanár szakos hallgatóinak kép- és tárgyakalkotás, fotó, grafika és kortárs művészet kurzusain készült munkáiból, a rendhagyó helyzet szülte reflexióiból, változatos kreatív alkotói megközelítéseiből született.

A bezárások kezdetétől a múzeumok, galériák, művészeti vezetők által világszerte közzétett felhívások nyomán az online teret elárasztó *art challenge*-ek a diákokat is elérik és megszólítják, közösségi erejük és „eszköztelenségük”, azaz az otthoni mindennapi tárgyakra szorítózkodó szokatlan megközelítésük és játékoságuk óriási motivációt jelent. A Coronartbalance Art Challenge során a résztvevők karanténlehetőségeikhez mértén otthonukban rendelkezésre álló hétköznapi tárgyakkal, háztartási eszközökből építkeztek és alkottak szobrokat, izgalmas forma- és tárgykapcsolatokat létrehozva, figyelve a formákra, színekre, a kompozícióra, a statikára és az egyensúlyra, miközben a balanszírozás játékos folyamata saját lelki egyensúlyuk megtalálását és helyreállítását is szimbolizálja. (65–73. kép)

65–73. kép

Coronartbalance Art Challenge

Árvai Adél

Bács Kinga

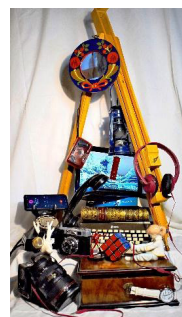
Kalauz Judit

László Levente

Illés Nóra

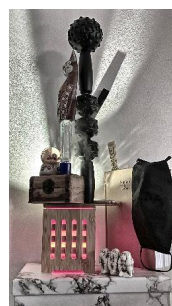
Dembrowszy Réka

Vlkovszki Ildikó

Szakáll Szabina

Takács Zsófia

A műalkotásokat szintén otthoni környezetben, napjaink jellemzővé és természetessé váló kellékeivel újraalkotó parafrázisok a művészetet játékosan, humorral, élettelenesen megközelítő beállítási, világítási, kompozíciós és aránytani, valamint fotótechnikai gyakorlatok is egyben, miközben ráirányítják a figyelmet az eredeti műre és alkotójára, és egyúttal bevezetnek az ismétlés, kisajátítás, újraértelmezés posztmodern problémaköreibe is. (74–79. kép)

74–79. kép
Parafrázisok

*Caravaggio: Fiú gyümölcskosárral (1593)
– Gusztáv Barbara*

*Roberto Ferruzzi: Imádkozó
lány
– Bács Kinga*

Frida Kahlo – Czegény Krisztina

*Tamara de Lempicka:
Nyár közepén (1928) – Takács Zsófia*

Ramon Casas: Dekadens fiatal nő (1899) – Kánnár Kata Luca

Edgar Degas: Tükör előtt (1889)-- Dömötör Rebeka

Nem csak emberábrázolás lehet remake tárgya. Figuratív csendéletek vagy absztrakt kompozíciók térbeli átírása is izgalmas vizuális művelet, illetve műveletek sora, amelyek a formák, színek, arányok, téri pozíciók és kompozíciós elvek megfigyelésétől és értelmezésétől, megszokott környezetünk tárgyaira új nézőpontból új szemmel tekintve analógiák felismerésével, képzettársításokkal vezet az alkotóelemek és viszonyaik rekonstruálásához, síkból térbe transzponálásához. (80–84. kép) A játékos kreatív konstruálás és rekonstruálás az eredeti műhöz, alkotói szándékhoz és folyamathoz fűződő személyesebb cselekvő tapasztalattal gazdagít.

80-84. kép

Festmények térben

Kenne Gregoire: Csendélet – Somogyi Emese – Patai Polla – Garai Renáta

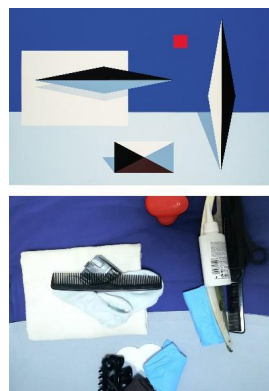
Czigány Dezső: Csendélet könyvekkel és almákkal (1910 k.) - Horváth Kinga

Moholy-Nagy László: AL3 (1926) – Oszter Noémi

Kazimir Malevich: Szuprematista Kompozíció (1916) – Kovács Adél

Bak Imre: A képzelet fényei (2008) - Horváth Anita

Jelenlegi életünk már megszokott tárgyai nézőpontot és léptéket váltva a játékos képzelet alapanyagaivá lesznek a Párhuzamos minivilág feladatban (Tatsuya Tanaka nyomán). A fotósorozatok sajátos világban kapcsolják össze a valóságot és a képzeletet, az életet és a játékot, a karanténhelyzet mindennapi életünk részévé váló kellékeit és a szabad asszociációt, a fellélegzés reményét. (85–96. kép)

85–96. kép

Párhuzamos minivilágok

Árvai Adél

Dembrovsky Réka

László Levente

Illés Nóra

Illés Nóra

Dembrovsky Réka

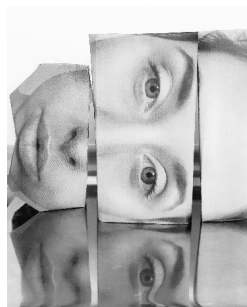
Somogyi Zsuzsanna: Tóbiás karanténban

A járvány megjelenésével az orrot és szájat eltakaró maszk életünk szerves részévé, meghatározó kellékévé vált. A funkcionális egészségügyi védőeszköz felidézi a maszkviselés sokezeréves hagyományait, kulturális, rituális és művészeti, művészettörténeti kontextusban egyaránt. A maszk az emberiség művészi fantáziájának egyik legősibb és legelterjedtebb megnyilvánulási formája, felölelve az ősi bajelhárító, ördögűző, tisztító, gyógyító, vagy éppen fertőzést okozó démonok és ártó szellemek elriasztására szolgáló rituális maszkokat, az ókori szakrális színházak, középkori misztériumjátékok álarcait, a reneszánsz *commedia dell'arte* karaktertípusait, a farsangi felvonulások és karneválok alakoskodásait vagy a távol-keleti bábos és álarcos ázsiai műfajokat éppúgy, mint a kortárs jelenségeket, köztük a virtuális világ filtereket és avatárokat alkalmazó határtalan identitás-konstrukcióit/dekonstrukcióit. Énünket, identitásunkat a testünkkel, legfőképpen arcunkkal azonosítjuk, az azt elfedő maszk egyszerre elrejt és láthatóvá tesz, azonosít és átalakít, elkülönít és összeköt, lehetővé téve viselője számára, hogy ideiglenesen azonossá váljon a reprezentálni kívánt metaforikus másikkal, alteregóval vagy akár önmaga „árnyékával”, személyiségének rejtett oldalával.

A KarantÉn projektekben a maszk az önkifejezés eszköze, amely, miközben eltakar, megmutatja, mi történik velünk és mit érzünk a maszk mögött a globális bizonytalanságban. A kinyomtatott önportrék felhasználásával, szoborszerű formálásával, hajtogatásával vagy egyéb manuális alakítással készült maszk, maszkszerű alteregó aztán alkotója kezében, illetve arcán viselve duplikált önarckép, sokszorozott én-reprezentáció kellékvé, kompozíciós elemévé válik. (97–106. kép)

97–106. kép

KarantÉn

Vidéki Dominika

Illés Nóra

László Levente

Dembrovsky Réka

Somogyi Zsuzsanna

A fertőzés elleni védekezés eszköze a gumikesztyű is, amely – szó szerinti és átvitt értelemben is – új megvilágításba kerül a tárgytervező, formaalakító,

plasztikai gyakorlatokban. Könnyen formálható, változtatható, felfújható, megtölthető és átvilágítható tulajdonságaival kreatív térbeli koncepciók, térforma-installációk inspiráló anyaga és kifejező eszköze lehet. (107–119. kép)

107–119. kép

Gumikesztyű-installációk

Somogyi Zsuzsanna

Vlkovszki Ildikó

Dembrovskzy Réka

Somogyi Zsuzsanna

Somogyi Zsuzsanna

Vlkovszki Ildikó

Somogyi Zsuzsanna

László Levente

Árvai Adél

Az Arc-maszk és a Távolságtartó design tárgyalkotó feladatok a járványhelyzet előírásaira összpontosító, védekezést és fizikai távolságtartást elősegítő („távolságőr” – *social distance keeper*) viseletek, jelmezek, öltözék-kiegészítő divat-design elemek, játékos, extravagáns vagy szurreális tervezői ötletek és kísérletek megvalósítására irányulnak, otthon található tárgyak, textilek, háztartási eszközök és anyagok felhasználásával. (120–128. kép)

120–128. kép

Arc-maszk és távolságtartó design

Iván Regina

Szabó Dóra

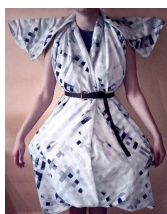

Nagypál Ágnes

Hargitai Hanna

Borzsák Julianna

Szabó Dóra

*Polgár Dorina –
Táska gumikesztyűkből*

Szalkay Dóra

A grafikai kurzusok tematikája a koronavírus-járványhelyzetben jellemzővé és gyakorivá váló szavak, szókapcsolatok, unásig ismert felhívások és információk kreatív egyedi grafikai megjelenítésével egészült ki. (129–141.)

kép) A minimalista, letisztult, a lehető legkevesebb jellel, mégis erőteljes, világos és kifejező, olvasható, de egyszerre képként és ábraként is működő szó-képek, kép-szavak, betű-rajz-játékok tervezéséhez többek közt Ji Lee Word as Image frappáns grafikai adtak inspirációt.

129–141. kép

CoronArt Szó-képek

Árvai Adél

László Levente

Vidéki Dominika

László Levente

László Levente

Vidéki Dominika

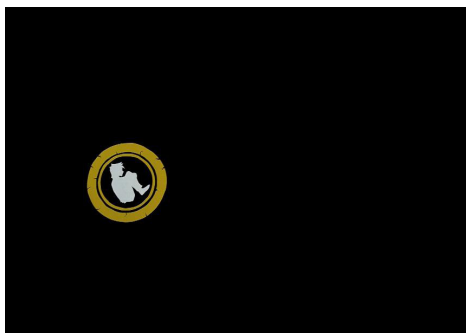
László Levente

Proics Zsófia: Kijárási
korlátozás

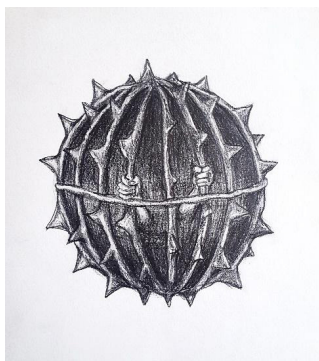
Az autonóm grafikai munkák a járvány- és karanténhelyzet megélésének egyéni aspektusait fejezik ki, személyes érzések, gondolatok és asszociációk vizuális megjelenítésével reflektálva a közelmúlt, s jelen történéseire. (142–145. kép)

142–145. kép

CoronArt reflexiók

László Levente

Proics Zsófia

Borsos Borbála

Tugyi Tímea

A művészet a korona idején válogatás nem lehet teljes, azért sem, mert sajnos még nem tekinthetünk rá lezárt fejezetként. Nem tudjuk, mikor és hogyan térünk vissza a korona előtti életünkhöz és nem tudjuk, mi marad velünk ebből az időszakból a korona után. A ritmusváltásban dolgaink átértékelődnek, más időt, más szerepet kapnak. Vajon van még idő szemlélődni, alkotni, tanulni és tanulságokat levonni, a jó dolgokat átmenteni, vagy ahogyan leállt, olyan hirtelen, magával sodorva indul újra a világ kereke? Szeretnénk már a visszatérés, a nyitás, a fellelegzés élményét megélni és feldolgozni, csak lesz-e rá időnk.

Irodalom

- Bogost, I. (2020). How Will the Future Remember COVID-19? Three visions for a hypothetical pandemic memorial. *The Atlantic*, 2020. november 24. <https://www.theatlantic.com/technology/archive/2020/11/what-should-a-covid-19-memorial-be/617137/> (2020.12.20.)
- Fekete M. & Nagy Á. (2020). A járványhelyzet miatt qlimákra és qaranténokra hasadhat a fiatal korosztály. *Qubit*, 2020. december 3. <https://qubit.hu/2020/12/03/magyar-kutatok-a-jarvanyhelyzet-miatt-qlimakra-es-qarantenokra-hasadhat-a-fiatal-korosztaly> (2021.02.12.)
- D. Kovács, I. (2020). Átformálhatja a világot a karantinik generációja. *24.hu*, 2020. március 28. <https://24.hu/kozelet/2020/03/28/koronavirus-digitalis-oktatas-fiatalok-karantinik-z-generacio/> (2021.02.12.)
- Seifman, R. (2020). Coronavirus and Art: How Quarantine Impacts Museums. *Impakter*, 2021. május 6. <https://impakter.com/coronavirus-and-art-how-quarantine-impacts-museums/> (2021.06.13.)
- Smith, A. (2020). This couple made an adorable art gallery for their gerbils. *Lonely Planet*, 2020. április 20. <https://www.lonelyplanet.com/articles/art-gallery-gerbils> (2020.11.21.)
- Szabó, A. (2020). A V, mint Vírus-generáció születése? *PTIblog*, 2020. március 20. <https://politikatudomany.tk.hu/blog/2020/03/a-v-mint-virus-generacio-szuletese> (2021.02.12.)
- Vijayan, N. (2020). Coronavirus and Art in a petri dish. *The Hindu*, 2020. március 29. <https://www.thehindu.com/entertainment/art/coronavirus-and-art-in-a-petri-dish/article31182970.ece> (2021.02.20.)
- Yancey-Bragg, N. (2020). Coronavirus will define the next generation: What experts are predicting about 'Generation C'. *USA Today*, 2020. május 1. <https://eu.usatoday.com/story/news/nation/2020/05/01/gen-c-coronavirus-covid-19-may-define-next-generation/3046809001/> (2021.02.04.)

Császár, L.**CoronArt – Art in the Time of Corona**

Art and arts education did not escape the serious challenges created by the coronavirus pandemic and lockdowns. The pandemic and its consequences, whether we want it or not, will directly and indirectly influence the themes of contemporary art and of visual/artistic courses, influencing both creator and product, and appear as part of projects and processes. Moreover they can trigger artistic progress and inspire it, since we all were (and remain) part of the same event. Creative work became a possible way of coping with the crisis, with enforced rest being transformed into time for creativity, suppressed energies channelled into creative activities, the novel emotions and anxieties of the unprecedented global pandemic expressed through it, and alleviation of the feelings of isolation and limitations through the freedom of the imagination, freeing visions that offer distraction from reality, as well as abstract ideas and, wherever possible, humour. Proof of this comes from this lively selection including recent artistic phenomena, art works, and art courses (at the Department of Visual Education of the Faculty of Primary and Pre-School Education of Eötvös Loránd University), born of reflections on the unusual circumstances and a variety of creative approaches.

Keywords: CoronArt, Covid Art, PandeMe, Art Challenges, Art Education

Császár Lilla: <https://orcid.org/0000-0002-8116-3439>